

Росица Малчева
старши учител по музика и народно пеене,
СУ за ХНИ „Константин Преславски“
гр. Варна, България

ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ УЧИТЕЛ И УЧЕНИК – ОСНОВА ЗА ДОБРИ ПОСТИЖЕНИЯ В ОБУЧЕНИЕТО

Общуването между учител и ученик отдавна е обект на сериозни проучвания и научни изследвания, но в следващите редове аз ще се позова единствено на натрупаният през годините от мен опит. Съвременните разбирания за поставяне на личността на ученика в центъра на неговото развитие поставя много въпроси. Създаваме ли необходимата среда за развитие на способностите и уменията на учениците? Предоставяме ли нужната подкрепа в съответствие с индивидуалните му потребности? Успяваме ли с личен пример да мотивираме децата да развиват своето креативно мислене и желание за постигане на високи резултати в обучението? Кое е това, което ни кара всеки ден да се връщаме с вълнение в класната стая, какво дава сила и смелост на учениците да посрещат трудностите и предизвикателствата? Кое ги мотивира да стават все по-добри, да постигат високи резултати, отличия, грамоти? След като се върнах назад в годините, превъртах срещи, разговори, събития, достигнах до извода, че едно от най-важните неща за постигане на високи учебни постижения в работа ни е изграждането на доверие.

Уважение, споделяне, емпатия – няколко ключови думи, които водят до изграждане на доверие. Доверието е това, което позволява на учениците да забравят за страховете си, да повярват, че срещу тях стои човек с открито сърце и е готов да им даде своите знания, да им помогне със своите умения. Откровеността във взаимоотношенията е изключително важна. Винаги съм честна с учениците си. След като опозная индивидуалните им качества и умения, споделям с тях как ще работим, за да развием добрите им страни и с кои негативи ще се борим заедно. Трябва да уважаваме личността на ученика, да проявяваме съчувствие и отзивчивост. Човек има нужда да се чувства ценен, уважаван, да получава отношение на любов и внимание. Именно безусловното позитивно отношение, в което човек получава любов и уважение, независимо от това, че греши или не отговаря на очакванията към него, е това което поражда доверие и създава изключително позитивна среда за работа.

Важно е да подбираме правилно учебният материал /в нашият случай песните, които изучаваме/ според индивидуалните възможности на децата. Понякога неправилната преценка на учителя, може да доведе до срив в психиката на ученика. Много е лесно при провал да се отчаеш, да си кажеш „Аз не мога, не ставам за нищо!“ . Това е едно от нещата, които не трябва да допускаме. Всеки ученик си има свое темпо на развитие и ние, учителите, трябва да се научим да разпознаваме неговата емоционална интелигентност, да насочим усилията си в търсене на реални възможности за насърчаване на креативността и цялостното развитие на неговия личностен потенциал.

Някои от най-често допусканите грешки в нашата работа са непознаването и неразбирането на характера на детето, несъответствия между очакванията и възможностите. За един артист е много важна връзката с публиката. Но когато ученикът е с по-интровертен характер, най-голямата грешка е още в началото да го сблъскаш с публични изяви. Един неуспех на сцена, може да се отрази сериозно на развитието му. Другата крайност – много самоуверен, но не съвсем подготвен ученик, също може да доведе до създаване на погрешно възприятие за самия себе си, за реалните му възможности. Затова основното ни задължение е да изградим правилна самооценка, вяра в собствените умения и качества чрез постоянна работа за преодоляване на трудностите в усвояване на учебния материал.

Много важен фактор е и ролята на родителите при изграждането на доверие и взаимно уважение между учителя и ученика. Тук често се сблъскваме с двете крайности – супер покровителствени родители, които оказват пълен контрол над всяко действие или крайно незаинтересовани за постиженията на детето. Силният контрол и натиск върху ученика както от страна на родител, така и от страна на учител, не винаги води до добри резултати. Често в моята работа съм се сблъсквала със силно амбициозни родители, които искат тяхното дете винаги и на всяка цена да се изявява, да получава само първи награди или пък да изпее конкретна песен, да подражава на конкретен изпълнител. Това лишава ученика от възможността да мисли креативно, да има свои виждания и предпочитания, да изгражда свой стил в музицирането. Тогава моята роля става доста трудна, защото аз трябва да постигна баланса между очакваното и реалното както от родителите, така и от учениците.

За постигане на високи резултати в нашата работа се изисква изграждане на широк мироглед у ученика. Тук е мястото за междупредметните връзки – познаване на

историческата епоха, от която е музиката, опознаване на бита, моралните и етични норми, етнографските особености, диалекти и др. Изучаването на народните песни понякога води до лексикални затруднения. А ние, учителите, влизаме в ролята на преводач. Често диалектните, архаичните думи, които отдавна не са в съвременния речник, трябва да бъдат разяснени, визуализирани. Ученикът трябва да знае за какво пее, за да вникне в емоцията на песента. За малките ученици понякога песента се разказва като приказка, а когато в края те попитат с блеснали очи „И какво е станало после?“, значи си успял да ги заинтригуваш, успял си да ги потопиш в историята. Тогава можеш да ги накараш да доразвият приказката, да ги подтикнеш към креативно мислене. И за да стане магията, трябва да са вътре в действието, да са част от събитията, за които пеят. Само тогава публиката ще бъде докосната от изпълнението.

В сферата на изкуството една от основните форми на изява е участието на учениците в концертни прояви, фестивали и конкурси на национално и международно ниво. След всяко излизане пред публика или критично настроено жури емоциите винаги са силни и полярни. Правим анализ на изпълнението и независимо дали ученикът е получил награда или критика, слизайки от сцената трябва да забрави за това участие и да гледа напред. Днес е минало и какъвто и да е резултата, трябва да се готви за следващият концерт, да очаква следващата среща с публиката. Изключително ценно във взаимоотношенията между учител – ученик е изграждането на правилна самооценка, реална представа за собствените силни страни и недостатъци. Прекалено високите очаквания към постиженията на детето или безкритичното отношение /това е оня миг, в който учителят винаги хвали своя ученик, независимо от реалния резултат!/, създават фалшиво позитивна среда, в която се губи истинската връзка.

В заключение може да се посочи, че постигането на положителни взаимоотношения учител – ученик може да повиши качеството на целия образователен процес и да бъде от полза за непосредствените участници в него. Добрите взаимоотношения учител – ученици се асоциират с повишена мотивация за учене и постижения при учениците и с нарастваща професионална ангажираност и лична удовлетвореност сред учителите.